

Б. А. БУЛЕЦА¹, Н. І. МИТРОВЦІЙ²

¹Ужгородський національний університет

²Закарпатська обласна клінічна лікарня ім. А. Новака,
Ужгород

Превентивна терапія при розсіяному склерозі

Мета — з'ясувати, який із препаратів, котрі призначають для превентивної терапії, забезпечує найбільшу тривалість ремісії у хворих на розсіяний склероз (РС).

Матеріали і методи. За період 2007—2012 рр. у неврологічному відділенні Закарпатської обласної клінічної лікарні імені А. Новака проліковано 40 хворих на РС віком від 18 до 40 років. Призначено препарати: Копаксон, Бетаферон, Ребіф, Авонекс, Бетфер 1b, Бетфер 1a плюс.

Результати. Встановлено показання та протипоказання до застосування превентивної терапії у хворих на РС. Позитивні результати отримано при призначенні кожного з досліджуваних препаратів.

Висновки. Хворим на РС для превентивної терапії доцільно призначати Копаксон, Бетаферон, Ребіф, Авонекс, Бетфер 1b, Бетфер 1a плюс. Найдовші періоди ремісії виявлено у хворих на РС, які приймали Копаксон та Авонекс.

Ключові слова: розсіяний склероз, превентивна терапія.

Розсіяний склероз (РС) — це хронічне прогресивне захворювання центральної нервової системи, яке клінічно виявляється розсіяною неврологічною симптоматикою. Морфологічною основою захворювання є утворення вогнищ демієлінізації білої речовини головного та спинного мозку. На сьогодні РС залишається актуальною як медичною, так і соціальною проблемою.

Завдяки державній програмі, що передбачає отримання хворими на РС препаратів превентивного ряду, які дорого коштують, за рахунок держави, значно збільшилася тривалість ремісії у хворих, а переважна частка тих, кому проводять превентивну терапію, можуть почати працювати чи продовжують трудову діяльність. Основні механізми дії превентивної терапії: пригнічення автоімунної відповіді на множинні антигени мієліну; експресія нейротрофічного чинника мозкового походження; експресія трансформівного фактора росту β ; сприяння нейрогенезу; нейропротекторна дія тощо.

Мета роботи — з'ясувати, який із препаратів, котрі призначають для превентивної терапії, забезпечує найбільшу тривалість ремісії у хворих на РС.

Матеріали і методи

За період 2007—2012 рр. у неврологічному відділенні Закарпатської обласної клінічної лікарні ім. А. Новака проліковано 40 хворих, з них 12 чоловіків і 28 жінок. Вік хворих — від 18 до 40 років. У всіх пацієнтів встановлено діагноз РС.

Діагноз РС встановлювали за допомогою шкали Мак-Дональда, а також шкали Куртцке для оцінки ступеня інвалідизації (шкала EDSS).

Для превентивної терапії застосовували такі препарати:

- Копаксон у дозі 20 мг підшкірно щодня — 10 хворих;
- Бетаферон у дозі 250 мкг підшкірно через день — 7 хворих;
- Ребіф у дозі 44 мкг підшкірно тричі на тиждень — 6 хворих;
- Авонекс у дозі 30 мкг внутрішньом'язово один раз на тиждень — 5 хворих;
- Бетфер 1b у дозі 0,3 мг підшкірно через день — 7 хворих;
- Бетфер 1a плюс у дозі 30 мкг внутрішньом'язово один раз на тиждень — 5 хворих.

Лікування хворі розпочали в стаціонарі, після виписки протягом одного року продовжили при-

© Б. А. Булеца, Н. І. Митровці, 2013

йом препаратів у домашніх умовах. Контроль за хворими проводили щоквартально.

Критеріями призначення препаратів превентивного ряду хворим з РС були:

1. Діагноз РС згідно з критеріями Мак-Дональда (2005).

2. Перебіг РС із загостренням (зокрема первинно-прогресивний РС щодо якого немає доведених методів лікування).

3. Активний перебіг захворювання, підтверджений клінічними даними (загострення) і результатами магнітно-резонансної томографії (наявність активних вогнищ).

4. Наявність у пацієнта бажання лікуватися (бажане підписання інформованої згоди у письмовій формі).

5. Відсутність у пацієнта або його близьких родичів (опікунів) нейропсихологічних (когнітивних і психічних) розладів, які б перешкождали дотриманню процедур введення препарату та відвідуванню лікаря для інформування про побічні реакції і клінічну ефективність препарату.

6. Молодий вік пацієнтів (18—40 років).

Результати та обговорення

Установлено, що за весь період лікування препаратами превентивної терапії Бетаферон забезпечував ремісію протягом 7 міс. Температурну реакцію спостерігали в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан у період адаптації — у 3 хворих.

Ребіф у дозі 44 мкг забезпечував ремісію протягом 6 міс. Температурна реакція мала місце в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан — у 3 хворих.

Бетфер 1b у дозі 0,3 мг забезпечував ремісію протягом 4 міс. Температурну реакцію спостерігали в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан у період адаптації — у 5 хворих.

Бетфер 1a плюс у дозі 30 мкг забезпечував ремісію протягом 4 міс. Температурна реакція мала місце в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан у період адаптації — у 5 хворих.

Авонекс у дозі 30 мкг забезпечував ремісію протягом 6 міс. Температурну реакцію спостерігали в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан у період адаптації — у 4 хворих.

Копаксон у дозі 20 мг забезпечував ремісію протягом 12 міс. Температурна реакція мала місце в усіх хворих, панічні атаки та грипоподібний стан не зафіксовано у жодного хворого.

Таким чином, усі препарати давали стійку ремісію.

Побічними ефектами при лікуванні хворих на РС препаратами превентивної терапії можуть бути:

- грипоподібні симптоми;
- місцеві реакції;
- загальне нездужання;
- біль у грудях;
- анемія;
- тромбоцитопенія;

- лейкопенія;
- лімфаденопатія;
- м'язовий гіпертонус;
- депресія;
- судоми;
- сплутаність свідомості;
- збудження;
- суїцидальні спроби;
- артеріальна гіпертензія;
- тахікардія;
- нудота та блювання;
- бронхоспазм;
- порушення менструального циклу;
- анафілактичні реакції.

Переносність препарату задовільна в тому випадку, якщо місцеві або загальні реакції (підвищення температури тіла, грипоподібний стан, панічні атаки) — незначні або їх немає.

На нашу думку, показаннями до лікування препаратами превентивного ряду є:

1) рецидивно-ремітивний РС за наявності двох і більше загострень упродовж останніх 2 років з наступним повним або частковим відновленням неврологічного дефіциту;

2) здатність до самостійного пересування на відстань до 100 м (5,5 бала за шкалою EDSS);

3) вторинно-прогресивний РС з активним перебігом захворювання із загостреннями або вираженим погіршенням неврологічних функцій протягом останніх 2 років, здатність до пересування з двобічною підтримкою на відстань до 20 м без відпочинку (6,5 бала за шкалою EDSS).

Нами встановлено, що Копаксон і Авонекс володіють набагато меншим спектром побічних дій, ніж інші препарати. Перевагами Авонексу є зручність введення (внутрішньом'язово) та частота прийому (один раз на тиждень).

Ефективність лікування Копаксоном ілюструє випадок із історії хвороби № 1210. Хвора К., 28 років. На підставі клінічних даних та результатів МРТ встановлено діагноз «Розсіяний склероз, цереброспінальна форма, вперше виявлений». Проведено лікування: пульс-терапія Солу-медролом з переходом на таблетований Медрол. Призначено курс Копаксону. За даними МРТ, через 6 міс вогнища демієлінізації зменшилися, не накопичували контраст. Не виявлено додаткових вогнищ, що свідчило про відсутність активності процесу.

Добрий результат отримано у хворої Л., 32 роки, історія хвороби № 1415, якій було призначено Авонекс. Захворювання почалося поступово з лівобічного ретроульбарного неврити, який виник у січні 2009 р. У березні того ж року з'явилася хиткість при ходьбі.

Неврологічний статус: горизонтальний ністагм, гострота зору — задовільна, сухожилі та періостальні рефлекси з верхніх та нижніх кінцівок симетрично підвищені, позитивний нижній симптом Россолімо з обох боків. Атаксія в статичних пробах.

Проведено МРТ головного мозку, під час якої виявлено множинні вогнища, що свідчили про демієлінізувальне захворювання головного мозку. Установлено діагноз «Розсіяний склероз, цереброспінальна форма». Проведено пульс-терапію Солу-медролом. Стан хворої поліпшився, атаксія значно зменшилася, хода задовільна. Пацієнтці призначено Авонекс внутрішньом'язово один раз на тиждень. Препарат переносила добре. Хвора перебуває під нашим спостереженням з 2009 р. За цей період загострень не відзначено.

Також спостерігали добрий ефект у пацієнтки М., 23 роки, історія хвороби № 15322, якій призначено Бетфер 1а плюс. Захворювання розпочалося раптово у вересні 2011 р., коли хвора відзначила підкошування у правій стопі та незначну слабкість у ній, пізніше — похитування.

Неврологічний статус: горизонтальний ністагм, сухожилльні та періостальні рефлексивні жваві, особливо клонус ахілового рефлексу праворуч, позитивний симптом Бабінського праворуч, позитивний симптом Штрумпеля з обох боків, відсутність черевних рефлексів, зниження м'язової сили в нижніх кінцівках. Атаксія в статичних пробах.

Проведено МРТ головного мозку з підсиленням. Виявлено множинні вогнища демієлінізації

супра- та інфратенторіально, деякі з них накопичують контраст. Установлено діагноз: розсіяний склероз, цереброспінальна форма. Проведено пульс-терапію Солу-медролом. Стан хворої поліпшився, атаксія та ністагм зникли, залишився легкий монопарез правої нижньої кінцівки. Пацієнтку консультовано у м. Львові, де також було підтверджено діагноз. Призначено превентивну терапію препаратом Бетфер 1а плюс. Побічних реакцій не спостерігали, препарат переносився добре. З січня 2011 р. загострень у хворої не було.

На нашу думку, протипоказаннями до превентивної терапії є:

- вагітність;
- лактація;
- годування груддю;
- підвищена чутливість до препарату;
- епілепсія, яка адекватно не контролюється, прийом протиепілептичних препаратів.

Висновки

Хворим на розсіяний склероз слід призначати превентивну терапію.

Найдовші періоди ремісії виявлено у хворих на розсіяний склероз, які приймали Копаксон та Авонекс.

Література

1. Вінничук С.М. Розсіяний склероз. Діагностика та лікування проявів втомі. — К.: Наук. думка, 2007. — 135 с.
2. Гусев Е.І. Розсіяний склероз та інші демієлінізуючі захворювання / За ред. І.А. Завалишина, А.Н. Бойка. — М., 2004. — 540 с.
3. Рассеянный склероз: клинические аспекты и спорные вопросы / Под ред. А. Томпсона, К. Полмана, Р. Холфейда. — СПб: Политехника, 2003. — 422 с.
4. Шмідт Т.Е. За матеріалами 26-ї конференціїECTRIMS (Європейський комітет з лікування та виявлення розсіяного склерозу) // Неврол. журн. — 2011. — № 1. — С. 50—58.
5. Bjarthmar C., Fox R. Pathological mechanisms and disease progression of multiple sclerosis therapeutic implications // Drugs Today. — 2002. — 38. — P. 17—29.
6. Richer N., Bagnato F., Howard T. et al. Whole brain magnetization transfer analysis of relapsing — remitting multiple sclerosis patients treated with IFNB-1b or glatiramer acetate. Abstract pr73 // Mult. Scler. — 2003. — N 9 (suppl 1). — 64 p.

Б. А. БУЛЕЦА¹, Н. И. МИТРОВЦИЙ²

¹Ужгородский национальный университет

²Закарпатская областная клиническая больница имени А. Новака, Ужгород

Превентивная терапия при рассеянном склерозе

Цель — установить, какой из препаратов, назначаемых для превентивной терапии, обеспечивает наиболее продолжительную ремиссию у больных рассеянным склерозом (РС).

Материалы и методы. За период 2007—2012 гг. в неврологическом отделении Закарпатской областной клинической больницы имени А. Новака проведено лечение 40 больных РС в возрасте от 18 до 40 лет. Назначены препараты: Копаксон, Бетаферон, Ребиф, Авонекс, Бетфер 1b, Бетфер 1а плюс.

Результаты. Установлены показания и противопоказания к применению превентивной терапии у больных РС. Положительные результаты получены при назначении всех исследуемых препаратов.

Выводы. Больным РС для превентивной терапии целесообразно назначать Копаксон, Бетаферон, Ребиф, Авонекс, Бетфер 1b, Бетфер 1а плюс. Наиболее длительные периоды ремиссии выявлены у больных, которые принимали Копаксон и Авонекс.

Ключевые слова: рассеянный склероз, превентивная терапия.

B. A. BULETSA, N. I. MYTROVTSIY

¹Uzhhorod National University

²Transcarpathian Regional Clinical Hospital named after A. Novak, Uzhhorod

Preventive therapy in multiple sclerosis

Objective — to find out which preventive medication can assure prolonged remission in patients with multiple sclerosis (MS).

Methods and subjects. 40 patients with MS aged 18—40 years were treated in the neurological department of the Transcarpathian Regional Clinical Hospital named after A. Novak during the period 2007—2012. The following medications: *Copaxone*, *Betaferon*, *Rebif*, *Avoneks*, *Better 1b*, *Better 1a plus* were prescribed.

Results. Indications and contra-indications for the preventive therapy were determined. Positive results were obtained when assigning all mentioned medications..

Conclusions. We believe that patients with multiple sclerosis should be prescribed *Copaxone*, *Betaferon*, *Rebif*, *Avoneks*, *Better 1b*, *Better 1a plus* as a preventive therapy. The most prolonged remission was observed in patients who took *Copaxone* and *Avoneks*.

Key words: multiple sclerosis, preventive therapy.